

Politika

Somija ir demokrātiska republika ar daudzpartiju sistēmu. Somijas prezidents ir valsts galva un bruņoto spēku virspavēlnieks, kas nodarbojas ar valsts ārlietām. Somijas premjerministrs ir valdības galva. Izpildvaru īsteno valdība, likumdevēja varu - Somijas parlaments.

Tiesu vara ir neatkarīga no izpildvaras un likumdošanas varas. Tiesu sistēmu veido parastās un administratīvās tiesas, kuru priekšgalā atrodas attiecīgi Augstākā tiesa un Augstākā Administratīvā tiesa.

Administratīvā tiesa izskata gadījumus, kurās tiek apstrīdēti valsts varas iestāžu lēmumi. Somijā nav konstitucionālās tiesas un likuma konstitucionalitāte tiesas ceļā netiek apstrīdēta. Somi bauda individuālo un politisko brīvību un vēlēšanu tiesības iegūst no 18 gadu vecuma. Somija bija pirmā valsts pasaulē, kur vēlēšanu tiesības ieguva sievietes. Pēc Transparency International novērtējuma Somijā ir viens no zemākajiem korupcijas līmeņiem valstīs, kur šis pētījums tiek veikts.

Likumdošanas vara

Saskaņā ar Konstitūciju Somijas parlaments *Eduskunta*, kas sastāv no 200 locekļiem, ir augstākais likumdevējs. Parlamenta pārstāvjus ievēl uz četriem gadiem no vairāku kandidātu vēlēšanu apgabaliem pēc proporcionālās pārstāvniecības sistēmas. Balss tiesības ir visiem, kas sasnieguši 18 gadu vecumu, izņemot aktīvā militārā dienestā iesauktos un augsta ranga tiesas ierēdņus. Prezidentam ir tiesības atlaist parlamentu un pasludināt jaunas vēlēšanas pēc premjerministra ierosinājuma un konsultācijām ar parlamenta spīkeru.

Parlamentam ir tiesības grozīt konstitūciju, ierosināt Valsts Padomes demisiju un neatzīt prezidenta veto; parlamenta lēmumi nav atkarīgi no tiesu institūcijām.

Likumus izskatīšanai parlamentā var ierosināt Valsts Padome vai parlamenta pārstāvis.

Izpildvara

Somijas prezidents ir formāli atbildīgs par valsts ārpolitikas īstenošanu. Galvenais izpildvaras nesējs Somijā ir Valsts Padome. Valsts Padomi vada premjerministrs, kas ir atbildīgs par kabineta izveidi un tā darbību. Par premjerministru kļūst persona, kas ir vadītājs partijai, kura ieguvusi lielāko balsu skaitu parlamenta vēlēšanās. Taču gan ministriem, gan visam kabinetam kopumā ir jāiegūst parlamenta uzticība.

Valsts Padomes sastāvā ir premjerministrs un centrālās valdības ministriju ministri, kā arī Tieslietu kanclers. Ministriem nav obligāti jābūt parlamenta (*Eduskunta*) locekļiem un jāpieder pie kādas politiskās partijas. Prezidents, pēc parlamenta viedokļa uzklaušīšanas, izvēlas premjerministra kandidātu, kuru apstiprina parlaments. Premjerministrs izvēlas pārējo kabineta sastāvu, kuru pārstāvjus ieceļ prezidents.

Somijas valsts galva – prezidents tiek ievēlēts uz sešiem gadiem un iegūst šādas pilnvaras:

- Sadarbībā ar Ministru kabinetu nodarbojas ar valsts ārlietām, izņemot atsevišķas starptautiskas vienošanās, kara un miera lēmumus, kurus jāiesniedz izskatīšanai parlamentā;
- Ir Somijas bruņoto spēku virspavēlnieks;
- Ir nosacīta lēmumu pieņemšanas vara;
- Apstiprina likumus, var sasaukt ārkārtas parlamenta sēdi;
- Ieceļ un apstiprina premjerministru, kā arī formāli ieceļ amatos pārējos Ministru kabineta locekļus, kurus izvirzījis premjerministrs.

Tiesu vara

Somijā ir divu veidu tiesas - tiesas, kas nodarbojas ar parastām civillietām un krimināllietām, un īpašās tiesas, kas atbildīgas par strīdus gadījumu izskatīšanu starp publiskajiem un administratīvajiem valsts varas nesējiem. Somijas tiesu sistēma sastāv no vietējām tiesām, reģionālajām apelācijas tiesām un Augstākās Tiesas.

Administratīvās lietas izskata administratīvās tiesas un Augstākā Administratīvā tiesa. Augstākā impēčmenta tiesa izskata kriminālpasūdzības, kas celtas pret valsts prezidentu, augstākās tiesas tiesnešiem, Valsts Padomes locekļiem, Tieslietu kancleru un Parlamenta tiesībsargu (ombuds).